

BM I.053.61.2024.\$InicjałyAutoraDok

Katowice, 2024-11-07 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na ponowną interpelację Posła Jarosława Wieczorka oraz grupy posłów nr 4132 w sprawie realizacji umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego, uprzejmie informuję:

- 1. Na jakim etapie są realizowane inwestycje zawarte w umowie społecznej zawarte w dziale II punkcie pierwszym? Proszę o odniesienie się do każdej inwestycji niezależnie wraz z opisem stanu realizacji lub dalszych losów poszczególnych zadań i czy terminy wskazane w punkcie 3 będą dotrzymane?**

Zgodnie z postanowieniami umowy społecznej Strona rządowa miała zaproponować lokalizację i zapewnić warunki do rozpoczęcia wskazanych inwestycji, do końca 2022 r. Należy jednak mieć na uwadze, że sytuacja geopolityczna i kryzys energetyczny do którego doszło w wyniku wojny w Ukrainie, nie pozostał bez wpływu na realizację postanowień umowy społecznej w zakresie wdrażania CTW.

W szczególności należy zauważyć, że wyboru projektów, które mają być realizowane w ramach umowy społecznej dokonano przeszło cztery lata temu w zupełnie odmiennym od dzisiejszego otoczeniu makroekonomicznym, a także na znacząco zmienionym rynku energii.

Po podpisaniu umowy społecznej ustalono, że część projektów w ramach CTW będzie realizowana pod nadzorem Ministra Klimatu i Środowiska. W szczególności chodzi tu o technologię wychwytu, składowania i wykorzystania CO₂ (CCS/CCU). Mając świadomość konieczności utrzymania konkurencyjności polskiej gospodarki oraz transformacji przemysłu funkcjonującego dotychczas w obszarze węgla kamiennego, w tym zakresie zostały podjęte już pewne działania.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska, kluczowym rozwiązaniem dla rozwoju m.in. przemysłu cementowego, stalowego, chemicznego czy petrochemicznego, czyli sektorów o wysokiej energochłonności, jest wdrożenie na masową skalę technologii wychwytu, składowania i wykorzystania CO₂ (CCS/CCU). Aktualnie tego rodzaju technologia nie jest spopularyzowana, dlatego UE postawiła za cel osiągnięcie do 2030 r. rocznej mocy zatlaczania wynoszącej co najmniej 50 mln t CO₂ w składowiskach na terytorium UE. Wdrażanie technologii CCS oraz obowiązków w tym obszarze wynika przede wszystkim z rozporządzenia UE 2024/1735, tzw. Net Zero Industry Act – NZIA, które wspiera strategiczne technologie neutralne emisyjnie, dostępne na rynku i mające znaczny potencjał rozwojowy.

Polska także dostrzega potencjał i znaczenie projektów CCS/CCU dla dekarbonizacji krajowej gospodarki. Podjęcie decyzji inwestycyjnych i udział podmiotów w tego rodzaju projektach zależy od szeregu czynników, takich jak m.in. koszt uprawnień do emisji, ceny paliw i energii elektrycznej, a także od dostępności alternatyw w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Wyzwaniem dla rozwoju projektów CCS/CCU są wysokie koszty budowy infrastruktury, potencjalna i realna dostępność infrastruktury magazynowej i transportowej CO₂ oraz konieczność koordynacji w ramach całego łańcucha wartości.

Równie ważnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój tych technologii i szerokiego wdrożenia w skali komercyjnej może mieć uzyskanie akceptacji społecznej. Podejmowane są przy tym już teraz konkretne działania sprzyjające akceleracji tych technologii i budowie krajowego łańcucha wartości w tym obszarze.

W lipcu 2024 r. podjęto inicjatywę zawarcia listu intencyjnego w sprawie rozwoju technologii sekwestracji CO₂ w Polsce pomiędzy Ministerstwem Klimatu i Środowiska, a przedstawicielami przedsiębiorców, nauki oraz organizacji pozarządowych. Zawarcie listu Intencyjnego oraz podjęcie i intensyfikacja określonych w nim działań pozwolą na ostateczną ocenę potencjału rozwoju technologii CCS/CCU w Polsce. W treści projektowanego listu wskazano, że sygnatariusze podejmą wspólne działania na rzecz m.in. przygotowania strategii rozwoju zarządzaniem sekwestracją dwutlenku węgla i jego wykorzystaniem w gospodarce w Polsce, uruchomienia projektów wychwytu i podziemnego składowania CO₂ na skalę komercyjną, czy stworzenia odpowiednich ram prawnych umożliwiających rozwój tych technologii w Polsce.

Jednocześnie jest planowane rozpoczęcie prac nad założeniami do ustawy dotyczącej funkcjonowania systemu sekwestracji dwutlenku węgla oraz jego wykorzystania w przemyśle. Ustawa powinna regulować transport dwutlenku węgla i zarządzanie systemem wychwytu, transportu, składowania oraz jego wykorzystania. Założenia powinny też obejmować uchwalenie przepisów ułatwiających realizację sieci transportowej dwutlenku węgla i ewentualnie bezpośrednich gazociągów dwutlenku węgla o charakterze strategicznym.

Wspólne opracowanie z interesariuszami zasad funkcjonowania rynku CCS/CCU w Polsce oraz stworzenie w następstwie kompleksowych ram prawnych dla tego sektora, powinno przyczynić się wkrótce do realizacji zaplanowanych oraz zupełnie nowych projektów dekarbonizacyjnych w tym obszarze.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że w obowiązującym stanie prawnym ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2024 r. poz. 1290) umożliwiła uzyskanie koncesji oraz wykonywanie działalności w zakresie podziemnego składowania dwutlenku węgla. Do ustawy tej zostały transponowane przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniającej dyrektywę Rady 85/337/EWG, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE, 2008/1/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (w ustawie z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1238).

Wychodząc naprzeciw potrzebom rozwoju działalności w zakresie podziemnego składowania dwutlenku węgla w Polsce ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2029) wprowadzono zasadnicze zmiany dla prowadzenia tej działalności:

- działalność przestała mieć na celu realizację tylko projektów „demonstracyjnego wychwytu i składowania dwutlenku węgla”, lecz zyskała charakter komercyjny (przemysłowy) podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- umożliwiono połączenie takiej działalności z metodami wspomagania wydobywania węglowodorów ze złoża (czyli połączenie eksploatacji węglowodorów z podziemnym składowaniem dwutlenku węgla),
- umożliwiono prowadzenie działalności polegającej na składowaniu CO₂ również w przypadku przedsięwzięć, które nie spełniają minimalnych warunków brzegowych określonych w dyrektywie CCS (które przewidują łączne składowanie poniżej 100 kiloton CO₂).

Obecnie prowadzone są prace koncepcyjne mające na celu zidentyfikowanie nowych obszarów lokalizowania kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla. Prace te prowadzone są na potrzeby zmiany rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 września 2014 r. w sprawie obszarów, na których dopuszcza się lokalizowanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla (Dz. U. poz. 1272). Ewentualne nowe obszary, w których może być dopuszczone lokalizowanie kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla, zostaną wyznaczone po przeprowadzeniu szeregu wysokospecjalistycznych prac i robót geologicznych. Rozważane jest dopuszczenie lokalizowania kompleksu w głębokich solankowych poziomach wodonośnych jury dolnej, które obejmują niewielki fragment północnej części województwa śląskiego.

Ponadto, uprzejmie informuję, że w ubiegłym roku rozpoczęto realizację dwóch projektów badawczych tj. dotyczących metanu i pozyskiwania wodoru z gazu koksowniczego.

W lutym 2023 r. w ramach Funduszu Badawczego Węgla i Stali rozpoczęto realizację Projektu pilotażowego i demonstracyjnego pn. „Redukcja emisji metanu ze zrobów poeksploatacyjnych w celu zminimalizowania jego dopływu do powietrza wentylacyjnego VAM”. Realizacja projektu zakończy się w lipcu 2027 r. Projekt ma na celu zademonstrowanie inteligentnego zarządzania gazem kopalnianym typu AMM (Abandoned Mine Methane) o niskiej zawartości metanu (poniżej 30% CH₄) zgromadzonym w zrobach poeksploatacyjnych kopalni węgla koksowego „Pniówek”, poprzez wyznaczenie takich miejsc w zrobach i ich uszczelnienie, ujęcie gazu przy użyciu najnowszej technologii wierceń kierunkowych Long Reach Directional Drilling (LRDD), transport gazu specjalnie zaprojektowanymi rurociągami do powierzchniowej stacji sprężarek oraz zasilanie gazem specjalnie zaprojektowanych silników gazowych, przystosowanych do spalania gazu o niskiej zawartości metanu, w celu produkcji energii elektrycznej i ciepłej. Emisja metanu z powietrza wentylacyjnego (VAM – Ventilation Air Methane) z szybów kopalnianych do atmosfery będzie monitorowana z zastosowaniem najnowszej technologii optycznego pomiaru gazu (OGI) oraz z wykorzystaniem systemów samolotów bezzałogowych (UAS). Redukcja emisji metanu (REM) ze zrobów poeksploatacyjnych (AMM) w celu zminimalizowania ich dopływu do powietrza wentylacyjnego (VAM) jest elementem zrównoważonego i inteligentnego zarządzania emisjami gazów cieplarnianych w kopalniach, zgodnie z założeniami zielonej gospodarki, co jest kluczowym zagadnieniem przy minimalizowaniu kosztów procesu likwidacji kopalń węgla i ograniczaniu emisji metanu z kopalń węgla do atmosfery. Pozyskany ze zrobów poeksploatacyjnych metan wykorzystywany zostanie do produkcji energii elektrycznej w silnikach gazowych połączonych z generatorami prądu. Projekt docelowo zostanie wprowadzony we wszystkich kopalniach Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., a także, z powodzeniem, może zostać

wykorzystany w każdej wielopoziomowej kopalni węgla kamiennego charakteryzującej się wielopokładowym złożem.

Z kolei w październiku 2023 r. w Koksowni Przyjaźń w Dąbrowie Górniczej została podpisana umowa pomiędzy JSW KOKS S.A. i Instytutem Technologii Paliw i Energii, której przedmiotem jest wybudowanie i uruchomienie instalacji badawczej do wydzielania wodoru z gazu koksowniczego. Należy zauważyć, że projekt ten jest realizowany w warunkach przemysłowych.

Jeżeli chodzi o inwestycje dotyczące budowy instalacji do zgazowywania węgla do metanolu oraz instalacji do zgazowywania węgla do syntezowego gazu ziemnego (SNG) z członek do wychwytu dwutlenku węgla, uprzejmie informuję, że trudność w realizacji tych inwestycji leży po stronie kosztownej, stosownej technologii, która musiałaby być „zaimportowana” z zagranicy. Jeżeli znaleziona zostanie możliwość pozyskania finansowania na tego typu inwestycje, prace nad ich realizacją będą kontynuowane. Należy podkreślić, że koszty tych inwestycji wynoszą ok. 10 mld zł.

2. Proszę o szczegółowe informacje o wykorzystaniu środków w ramach Funduszu Transformacji Śląska. Ile środków i na jakie cele zostało zagospodarowane? Jakie są plany wykorzystania środków z funduszu do końca tego roku oraz w roku przyszłym?

Podnieść należy, że zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o Funduszu Transformacji Województwa Śląskiego Spółce Akcyjnej, Fundusz realizuje swój cel zgodnie ze Strategią Funduszu Transformacji Województwa Śląskiego. Prace nad przedmiotową Strategią, nie zostały rozpoczęte przez poprzedni zarząd spółki. Obecnie powołany z dnia 2 września 2024 r., nowy Członek Zarządu (Wiceprezes ds. Transformacji Regionu Przemysłowego), rozpoczął intensywne działania zmierzające do opracowania ww. Strategii.

Należy również zwrócić uwagę, iż proces i minimalny zakres przedmiotowego dokumentu został również wskazany w ww. ustawie, co obliguje Zarząd do m.in. do przeprowadzenia konsultacji społecznych oraz zaakceptowania opracowanej Strategii przez Radę Nadzorczą. Powyższe implikuje, iż proces opracowania Strategii, dla jej rzeczowego przygotowania, jest czasochłonny.

Realizacja Inwestycji winna korespondować z treścią przedmiotowej Strategii. Z tego względu zasadnym jest dokonanie zmiany Harmonogramu m.in. w taki sposób, ażeby rozpoczęcie wydatkowania Nowych Środków przypadło na czas po sporządzeniu Strategii Funduszu Transformacji Województwa Śląskiego. Jednocześnie Spółka, planuje poddać ponownej analizie i ocenie wcześniej zgłoszonych projektów pod kątem ich zasadności biznesowej, zgodności ze Strategią, potrzebami regionu jak i zgodnością z przedmiotem działalności Funduszu.

Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż poprzedni Zarząd nie opracował również zasad wyboru inwestycji finansowanych przez Fundusz. W ocenie Spółki należyte wykorzystanie przedmiotowych Nowych Środków będzie możliwe w terminach i na zasadach wynikających ze Strategii oraz dokumentów operacjonalizacji Strategii i wyboru inwestycji, uzyskania stosownych zgód korporacyjnych, czy też pozyskania odpowiednich opinii i analiz.

Wszystkie powyższe okoliczności doprowadziły do tego, iż brak było możliwości, ażeby wykorzystać Nowe Środki w sposób należyty i zasadny, zgodny z przepisami ustawy.

3. Czy wszystkie kopalnie w dziale III będą eksploatować węgiel kamienny zgodnie z przyjętym w umowie harmonogramie? Z uzyskanych informacji wynika, że kopalnia Bobrek-Piekary zakończy eksploatację już w przyszłym roku a nie jak wskazuje umowa społeczna w 2040.

Pierwotnie zakładano, że KWK Bobrek będzie funkcjonować do 2040 r., natomiast 26 marca br. w jednym z drążonych chodników kopalni Bobrek doszło do silnego wstrząsu. Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach wstrzymał prowadzenie robót w tym rejonie, czyniąc jednym z warunków wznowienia prac uzyskanie przez przedsiębiorcę pozytywnej opinii komisji ds. zagrożeń w zakładach górniczych. Wniosek Węglokoks Kraj S.A. dotyczył możliwości wznowienia robót w miejscu, gdzie doszło do katastrofy – w obszarze górniczym Bobrek-Miechowice 1.

Wniosek ten nie uzyskał pozytywnego stanowiska eksperta opiniującego ten dokument. Mimo to 27 czerwca br. trafił pod obrady komisji powołanej przez prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach komisji. W jej skład weszli eksperci zewnętrzni. Komisja zaopiniowała go negatywnie.

W konsekwencji, Węglokoks Kraj S.A. poinformował, że negatywna opinia komisji skutkuje "znacznym ograniczeniem zasobów możliwych do wydobycia i koniecznością zakończenia procesu produkcji do końca 2025 r.", na co zgodziła się strona społeczna.

4. Proszę o informację jaki jest prognozowany wolumen wydobywania węgla kamiennego w Polsce dla każdego roku w latach od 2024 do 2040.

W dniu 14 października 2024 r. złożony został, zmodyfikowany wniosek notyfikacyjny dotyczący systemu wsparcia dla spółek górniczych, który trafił do Komisji Europejskiej. Obecnie trwa ostateczny etap negocjacji z Komisją Europejską w zakresie decyzji zezwalającej na pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego.

Dane dotyczące wydobywania węgla kamiennego w kolejnych latach ujęte w ww. wniosku, zostały udostępnione przez spółki węglowe nadzorowane przez Ministra Aktywów Państwowych i są objęte tajemnicą przedsiębiorstwa, w konsekwencji czego nie mogą być upublicznione.

5. Która kopalnia zwiększy wydobywanie w związku z przedwczesnym zakończeniem eksploatacji w kopalni Bobrek-Piekary?

Uprzejmie informuję, że obecnie na zwalach przykopalnianych oraz przy elektrowniach znajdują się znaczne ilości węgla, które w sposób elastyczny zapewnią odpowiednią podaż surowca.

Z wyrazami szacunku
Marzena Czarnecka
Minister
2024-11-07

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów